

Tytuł: Finansowanie sektora szkolnictwa wyższego w polityce Polski w latach 2010 – 2023: casus Uniwersytetu Zielonogórskiego

Autor rozprawy: mgr inż. Katarzyna Łasińska

Promotor: dr hab. inż. Piotr Kwiatkiewicz, prof. UAM

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Praca została dotyczy problematyki finansowania szkolnictwa wyższego w Polsce i omawia rolę oraz znaczenie szkolnictwa wyższego w polityce państwa polskiego, podkreślając jego kluczową funkcję w rozwoju społecznym, gospodarczym i kulturowym. Przedstawia szkolnictwo wyższe jako główny czynnik determinujący przyszłość państwa, wpływający bezpośrednio na kształtowanie i wzmacnianie jego potencjału w różnych obszarach życia społecznego.

W pracy dokonano analizy finansowania sektora szkolnictwa wyższego, koncentrując się na kluczowych zmianach w polityce finansowej państwa dotyczących uczelni wyższych. Omówiono mechanizmy alokacji środków budżetowych, programy wsparcia finansowego oraz strategie optymalizacji wykorzystania dostępnych zasobów w kontekście zrównoważonego rozwoju instytucji akademickich. Przedstawiono również historyczną ewolucję szkolnictwa wyższego w Polsce, zwracając szczególną uwagę na akty prawne regulujące jego funkcjonowanie, w tym ustawę "Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce". Przeanalizowano kluczowe zmiany wprowadzone do tego aktu prawnego i ich wpływ na jakość kształcenia, organizację badań oraz finansowanie innowacji. Szczególną uwagę zwrócono na wyzwania związane z adaptacją uczelni do zmieniających się warunków ekonomicznych i prawnych, podkreślając konieczność zapewnienia odpowiedniego wsparcia finansowego i infrastrukturalnego. Wskazano podstawy prawne funkcjonowania uczelni w Polsce, analizując ich strukturę, podział oraz rolę w systemie edukacji i gospodarce narodowej. Uczelnie, zarówno publiczne, jak i prywatne, są kluczowymi instytucjami, wpływającymi na rozwój wiedzy, innowacji oraz kompetencji niezbędnych we współczesnej gospodarce. Podkreślono, że ich rola wykracza poza tradycyjne funkcje dydaktyczne i badawcze. Uczelnie pełnią funkcję centrów wiedzy i innowacji oraz aktywnie uczestniczą w rozwoju społeczności lokalnych i regionalnych. Angażują się w projekty wspierające transfer wiedzy i poprawę jakości życia w regionach, w których działają.

W rozprawie omówiono mechanizmy finansowania uczelni wyższych, analizując sposoby dystrybucji środków budżetowych oraz ich efektywne zarządzanie. Szczególną uwagę poświęcono wyzwaniom związanym z malejącą liczbą studentów i jej wpływem na finansowanie instytucji akademickich. Polityka finansowa wobec sektora szkolnictwa wyższego w Polsce podlegała licznym zmianom, mającym na celu dostosowanie systemu edukacji do zmieniających się wyzwań i realiów społeczno-gospodarczych. Dlatego też w ramach badań przedstawionych w opisywanej pracy przyjęto okres 2010–2023 jako ramy chronologiczne. Początek tego okresu wiąże się z wprowadzeniem istotnych reform w polskim szkolnictwie wyższym, które miały na celu podniesienie jakości edukacji, zwiększenie niezależności uczelni oraz zacieśnienie relacji między systemem kształcenia a potrzebami rynku pracy. Reforma ta wprowadziła nowe zasady finansowania oraz zmodyfikowała sposób podziału

środków budżetowych dla uczelni wyższych. Omówiono strategię pozyskiwania środków, takie jak granty badawcze, współpraca z sektorem prywatnym oraz przyciąganie studentów zagranicznych.

Dobór dolnych ram czasowych został uwarunkowany między innymi kryzysem gospodarczym z lat 2008–2010, którego globalne konsekwencje wpłynęły na budżety państwowe, w tym na finansowanie sektora edukacji. Okres następujący po kryzysie charakteryzował się restrukturyzacją finansów publicznych oraz poszukiwaniem nowych sposobów finansowania szkolnictwa wyższego. Ważnym czynnikiem była także strategia Europa 2020, której cele, jako część polityki Unii Europejskiej, kładły nacisk na edukację, badania naukowe i innowacje jako fundamenty zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Strategia ta miała istotny wpływ na kształt polityki finansowej wobec szkolnictwa wyższego, promując inwestycje w rozwój kapitału ludzkiego i innowacyjność. Przełomowym momentem w omawianym okresie było wprowadzenie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tzw. ustawa 2.0) w 2018 roku. Reforma ta zmieniła model finansowania uczelni, wprowadzając nowe kryteria jakościowe oraz modyfikując strukturę alokacji środków.

Rozdział IV stanowi studium przypadku Uniwersytetu Zielonogórskiego, analizując zarządzanie finansami tej uczelni. Przedstawiono historię i strukturę Uniwersytetu oraz dokonano analizy przychodów i kosztów w różnych obszarach działalności. Szczegółowo omówiono strategię optymalizacji finansów, podejmowane działania oszczędnościowe oraz ich wpływ na jakość edukacji i badań naukowych.

Uniwersytet Zielonogórski stanowi doskonały przykład praktycznego zastosowania polityki finansowej państwa wobec szkolnictwa wyższego. Analiza jego finansowania pozwala ocenić skuteczność polityk publicznych dotyczących podziału środków budżetowych, systemów stypendialnych oraz dotacji na badania naukowe. Integracja różnych dziedzin wiedzy, na wzór zachodnich uczelni, czyni tę instytucję wyjątkową i interesującą z perspektywy badań nad finansowaniem i zarządzaniem szkolnictwem wyższym. Studium przypadku Uniwersytetu Zielonogórskiego umożliwia lepsze zrozumienie wpływu interdyscyplinarności i szerokiego wachlarza kierunków na rozwój uczelni oraz całego regionu.

W większości polskich miast funkcjonują wyspecjalizowane placówki, takie jak politechniki, uniwersytety medyczne czy ekonomiczne. Uniwersytet Zielonogórski wyróżnia się na ich tle, ponieważ łączy różne dziedziny nauki i edukacji w ramach jednej instytucji, wzorując się na modelu zachodnich uczelni. Stąd też wybór Uniwersytetu Zielonogórskiego do analizy nie był przypadkowy. Dzięki szerokiej ofercie kierunków studiów integruje cechy politechniki, uczelni medycznej oraz ekonomicznej. Tego rodzaju interdyscyplinarność jest rzadkością w Polsce, gdzie szkoły wyższe zazwyczaj specjalizują się w konkretnych obszarach. Wybór uczelni umożliwia również całościowe spojrzenie na system edukacji i działalność badawczą, wpisując się w nowoczesne trendy akademickie.

Wnioski i rekomendacje wynikające z przeprowadzonej analizy zawarto w Rozdziale V. Skupiono się na aspektach prawnych i finansowych kształtujących kondycję uczelni oraz na propozycjach usprawnień w polityce państwa wobec szkolnictwa wyższego. Zaproponowano modyfikacje algorytmu podziału środków budżetowych i nowe modele oceny efektywności finansowej uczelni, które mogłyby usprawnić zarządzanie funduszami publicznymi.

Podsumowując, dokument przedstawia kompleksową analizę szkolnictwa wyższego w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów finansowych, prawnych i organizacyjnych. Propozycje reform i rekomendacje mogą stanowić istotny wkład w rozwój sektora akademickiego i jego dostosowanie do współczesnych wyzwań.